

СВЕТИ АНТИПА АТОНСКИ чудотворац Румуније, Свете Горе и Валама

(+1882) слави се 10. јануара

+++

Било је угодно Господу да обнови и крунише деловање и дух Пајсија Величковског на Валаму. Прво кроз његове истинске следбенике Теодора и Клеопу, а затим пола века касније кроз старца Антипу, који је у Валаму видео нови Атос. Након што се тамо преселио, наставио је да се бави Исусовом молитвом што је и пренео на своја духовна чеда Антипу и остале. Овај животопис који следи састављен је убрзо након његове смрти. Стотину година касније о. Антипа прослављен је као светитељ и његове свете мошти сада почивају у Валаму.

+++

Одувек ме је интересовао подвижнички живот јеросхимонаха Антипе. (Ово говори аутор житја, јеромонах Пимен валамски, настојатељ и архимандрит манастира Коневич.) Гдину дана пре његовог упокојења, тј. дан након Рождества Христовог, пред сам крај јутрења, у олтару, тражио сам га благослов да напишем његов животопис. Мој захтев није био лак за кротког старца. “То није због Вас баћушка”, рекао сам му, “већ да се име Божије слави.” Пристао је. Током тих последњих дана његовог овоземаљског живота и мојих посета њему, испричао ми је свој живот у детаље. Након старчевог упокојења белешке о његовом животу сакупљане од стране његовог ученика схимонаха Антонија послате су из Москве у Валам. Касније су искуства схимонаха Антонија допунили валамски старци који су годинама били блиски са о. Антипом. Према томе, опис његовог истински задивљујућег живота, који се овде нуди благочестивом читаоцу, заиста је сачињен од речи самог о. Антипе. Несагледива кротост, узвишена богозрења и најискренија љубав према Богу и ближњем, што су красили овог блаженог старца, све у свему, дају печат несумљиве истине читавом његовом животу. Благодатни дар прозорљивости, пројављен само два дана пред старчево упокојење стоји као непоколебива и чудесна потврда истинитости свега што је овде написано.

МОЛДАВИЈА

Јеросхимонах Антипа рођен је 1816. године у Молдавији (Румунија) у селу Калаподешти у области Текунч. Оба његова родитеља били су православни и

крајње побожни људи. Живели су веома сиромашно. Његов отац Георгије Константинович Лукијан, служио је као ђакон при сиромашној сеоској цркви. Екатарина Афанасијевна, његова мајка, касније је отишла у манастир где ће се и упокојити као схимонахиња Јелисавета. Дуго времена Лукијан није имао деце. Наизад, молитвама његове жене, добио је сина - Александра - који је касније као схимник добио име Антипа.

Рођење будућег подвижника запамћено је по посебном Божијем благослову - његова мајка се породила без болова. Од тада, па до краја живота штитила га је чудесна благодат Божија. Када је још као дечак чувао овце у густој шуми где су се могле наћи многе змије отровнице он би их узимао у руке без да му науде.

Иако га је Бог обдарио посебним духовним даровима, о. Антипа као да је у младости био лишен уобичајених природних способности. По природи је био прстодушан и прилично је споро разумевао појединоати. Ово двојство његове природе оставило је утисак и на његове вршњаке. Понекад задивљени неким чудесним и изузетним пројављивањима у будућем подвижнику, падали би на колена и са страхопоштовањем га називали владиком. Понекад би га, пак, грдили и задиркивали због неких његових прстодушних шала.

Упркос најискренијем трудољубљу, о. Антипа дуго времена није могао да научи читати и писати. Увидевши то учитељ га је саветовао да би било боље да напусти школу и да изучи неки занат. Неутешно је плакао. “Не”, рекао је, “моја једина жеља је да научим читати. Па, ја ћу да своје смрти једино читати богословске књиге.” Ревност, труд и молитва су победили. И заиста су богомудре књиге постале једини и непрестани извор духовне окрепе и најслађе утехе за овог подвижника.

Отац Антипа је још увек похађао школу када му је отац умро, а породица је остала без средстава за живот. Као најстаријег и као будућег храниоца породице, мајка га је послала да изучи за књиговезца.. Храбро подносећи све тешке недаће у туђој кући са суровим газдом, незаштићено сироче је уз Божију помоћ успело да постане књиговезац-надничар. По повратку кући он је постао драгоцен подршка и једина радост мајци-удовици и целој породици.

Потпуно задовољство је владало у породици Лукијан. Међутим, срце малдог издржаваоца није налазило утеху у том благостању. Забринут где ће он наћи покој за своју душу, често се умно, са сузама, обраћао Богу: “Научи ме творити вољу Твоју, јер си Бог мој, дух Твој благи нека ме води по стази правој.” (Пс. 143,10) Приликом једног од таквих усамљених молитвених тренутака у двадесетој години живота о. Антипа неочекивано беше осећен превечном неисказаном Светлошћу. Та Светлост испуни га неизрецивом радошћу, а сузе умилења сливаше му се низ образе. Тада, осећајући у тој Светлости најузвишенији божански призив, о. Антипа радосно узвикну: “Господе, бићу монах!”

Међутим, по Божијем допуштењу прво је пролазио кроз разна демонска искушења. Демони су му се јављали у људском облику или као тамни пси, али на

знак часног Крста у тренутку би нестајали. Понекад би се јављали у неким другим одвратним облицима чинећи при томе ужасан метеж и буку и на тај начин изазивали неизрецив страх у души подвижника. Пре почетка демонских напада о. Антипа би чуо упозоравајући глас: “Припреми се, искушења стижу!”

Поред ових искушења, много је страдао и од људи који су били непријатељски расположени према њему због његове искрености, простодушности и непоколебиве ревности. Тако се и с лева и с десна борио са искушењима, и ходио степеницама на лествици савршенства.

СВЕТА ГОРА АТОНСКА

Једне ноћи о. Антипа је неприметно напустио родитељски дом и упутио се у богати манастир Немц - веома познат у Молдавији. (Крајем 18. века игуман манастира Немц, св. Пајсије Величковски претворио је манастир у духовну академију где су се стотине монаха подвизавали не само у сопственој духовној борби, већ су направили и читаво једно удружење преводиоца светоотачке литературе. Осим што су објавили та дела и преко страних штампарија, они су и у манастиру, такође, започели са издавачком делатношћу одакле се светоотачка мудрост ширила и надањивала стотине малдих душа. Несумљиво је и млади Антипа био одушевљен светоотачком мудрошћу и обузет жељом да суделује у том покрету који је преобразио православно монаштво 19. века. Стога је оно и надаље цветало на Балкану и у Русији, а и до дан данас делује на тим основама. Међутим, када је о. Антипа касније напустио Свету Гору, његова душа била је жедна нечег сличног Атосу. Зато је, откривши Валам и остао у тој пустињи на Северном Атосу - Валаму.) По доласку је ушао главну манастирску цркву, пао на колена пред чудотворном иконом Пресвете Богородице и са сузама се молио. Црква је била потпуно празна. Одједном је настала некаква бука, а у том тренутку се сам од себе отклонио вео који је прекривао икону. Скрушено и неизрециво радостан, о. Антипа се поклониле чудотворној икони Царице Небеске.

Иако утешен благодаћу Божијом у храму, о. Антипа је напустио игуманову келију веома тужан. Упркос свим Његовим захтевима и молбама да остане, одлучно је одбијен да ступи у братство манастира Немц. Из тог разлога се упутио у Влашку. Тамо је један мали сеоски манастир Калдоропани примио овог боготражитеља међу своје мирне зидине. Више од две године потпуног одрицања, ревносни подвижник се вежбао у монашком послушању. Живот му је био испуњен муком и страдањима. Нису му дали ни монашко одело ни келију. Дешавало се да заспе, исцрпљен, где год би се задесио - на пољу или кухињском поду. Једном приликом, будући је заспао у пољу на сену, снег га је покрио и полу смрзнут једва је успео да дође к себи.

Услед телесних напора, бденија и поста, малди Христов ратник задобио је умну молитву у којој га је руководио схимонах Гидион, старац што се скоро

тридесет година подвизавао у затворништву, а живео је близу њиховог манастира.

Строг и особен подвижнички живот о. Антипе у многоме се разликовао од општег манастирског типика, па га је његов исповедник саветовао да оде на Свету Гору. И сам о. Антипа је много желео да оде на Атос. Већ на почетку свог монашког живота показао је право духовно расуђивање - што је главни показатељ истинског подвижништва - будући се, да би решио неки проблем, обраћао старијем и искуснијем у духовном животу.

У то време игуман манастира, архимандрит Димитрије, звани Браз, био је познат у Молдавији по изузетном подвижништву и духовном искуству. Пре него је постао игуман водио је строг монашки живот у пустињи. Једном приликом наишао је на суд пун златника, а поред суда стајала је порука у којој је писало да је новац припадао митрополиту молдавском Доситеју, који га је лично сакрио будући је знао да ће мученички пострадали од турске руке. “Ко год нађе овај новац”, писало је, “мора да га употреби за изградњу манастира и скита. Када буде окончана изградња трећег скита, наћи ће моје мошти.”

Пошто је обавестио молдавског митрополита о овом чудесном проналаску, о. Димитрије је с његовим благословом кренуо да испуни последњу жељу блаженопочившег митрополита Доситеја. Саграђен је величанствени манастир - као Немц, рекао је о. Антипа. Градња последњег, трећег скита такође је била довршена, и о. Димитрије је тражио да се у округу скита ископа гробница за њега. Када је дошао у манастир на дан освећења скитске цркве речено му је да је нешто пронађено на месту гробнице коју је захтевао да се ископа. Ископавање су завршили у његовом присуству и открили сандук са моштима блаженог митрополита. “Удостојио сам се да видим те мошти,” рекао је о. Антипа, “поклонио сам им се и осетио благоуханије што се из њих ширило.”

У то време о. Антипа се обратио архимандриту Димитрију за духовни савет. Иначе, о. Димитрије је увек задржавао све оне који су тежили да оду на Свету Гору. Овог пута, на свеопште изненађење, сложио се да о. Антипа оде тамо и додао да ће га претходно он замонашити. Тако је, као монах Алимпије, о. Антипа кренуо на Свету Гору с опроштајним благословом великог старца.

Тада су се у једној од испосница на Атосу подвизавала два сународника о. Антипе - Молдавци, јеросхимонаси Нифонт и Нектарије. Отац Антипа је изразио жељу да буде њихов послушаник. “Недавно си примио монашки постриг и потребно је да се прво подвизаваш у послушању, у неком манастиру.” Тако су искусни старци одоворили на његов захтев. Послушавши савет, о. Антипа је ступио у грчки манастир Есфигмен. Подвизавао се тамо скоро четири године у манастирској кухињи. Скоро читавих годину дана пролазио је кроз најтежа и најопаснија искушења за једног подвижника: оставила га је умна молитва, а с тим и благодатна утеха. Ум и срце испунише се поражавајућом тамом и малодушношћу. Једино чврста нада у заступништво Пресвете Богородице сачувала га је да тада не падне у очајање.

Дошао је крај том почетничком искушавању и молдавски старци примише свог брата у пустињу због још већих подвига. “Сада треба да примиш схиму - ја ћу те пострићи,” рекао му је једном приликом о. Нифонт. “Спреман сам да је са радошћу примим,” одговорио му је отац Антипа, “једино се бојим да ме тада нећете пустити да живим сам у пустињи.” “Наравно да те нећу пустити. Овде си нам потребан.” одговорио му је. Отац Нифонт је већ имао замисао да сагради одвојени општежитељски молдавски скит, па је сматрао да ће им у градњи скита о. Антипа бити од велике користи. Зато је желео да му лично да схиму, јер би га тако, по духовном закону, заувек везао за себе. Отац Антипа је знао за старчеву намеру и то га је оптеретило преко мере. У недоумици, и старац и послушаник су одлучили да се по питању схиме обрете заједничком исповеднику јеросхимонаху Евтимију, испоснику и веома духовном старцу. Отац Евтимије је стао на страну о. Антипе, и у складу са његовим саветом о. Антипа је примио схиму потпуно слободан да сам води испоснички живот.

Невољно је о. Нифонт отпустио свог пострижника. То неодобравање је било изражено чак и спољашње тј. чињеницом да је он одлучно одбио да му да основна средства потребна за почетак. Отац Антипа је празних руку отишао у своју испосницу, која је била полу рушевина. У потпуно празној келији пронашао је у самом углу на ивичњаку једну малу икону Пресвете Богородице. Међутим, како се годинама на њој скупљала чађ било је немогуће разазнати јој лице. Отац Антипа је знао да је пронашао драгоцену духовно благо, што га је истински радовало. Узевши свету икону одмах се упутио испоснику и иконописцу којег је познавао, а који је дошао са светих кијевских брда у благодатне атонске висине - јерођакону Пајсију. Молио га је да опере икону што пажљивије да је не би оштетио, и морао обнављати бојом. Отац Пајсије никако није хтео пристати да узме икону под таквим условима. Тек након најискренијх умољавања о. Антипе, предомислио се и одлучио да покуша, иако је био потпуно убеђен у безуспешност таквог покушаја. Међутим, након извесног времена вратио је о. Антипи потпуно неоштећену икону, уверавајући га да је таква испала након једног обичног прања, те да се и он сам изненадио том чуду. Тако је, након много година у тами, икона Пресвете Богородице чудом поново постала видљива, те се потом прославила многим благодатним пројављивањима. #Ова икона је чудотворна. Отац Антипа је то увек са радошћу тврдио и никада се није одвајао од ње. Након старчевог упокојења икону су сместили у валамски манастир, у цркви валамских чудотвораца - св. Сергија и Германа, са леве стране предњег стуба у малом иконостасу.

Било је немогуће живети у полу срушеној, влажној испосници, а старац није имао баш никаквих средстава за оправку. Једном, док је ишао замишљен пустињском стазом, срете га непознати испосник: “Оче,” обратио му се, “неки људи су ми дали десет златника и замолили ме да их дам најсиромашнијем испоснику. Помоливши се одлучио сам да новац дам првом на којег наиђем. Зато, ево, узмите га, сигурно Вам треба.” Примивши новац од овог странца са

захвалношћу, као од самог Бога, о. Антипа је позвао једног свештеника - келиота, који је радио као столар, па му је дао да оправи испосницу. Прошла су четири дана успешног рада. Петог дана келиота је свладала опасна болест - колера. Пао је исцрпљен недалеко од келије и имао страшне грчеве. Отац Антипа се веома забринуо, јер није имао снаге да довуче болесника до келије. У моменту је изнео напоље своју једину наду и заштиту - икону Пресвете Богородице и положио је на узвишење наспрам немоћно испруженог келиота. Затим је, упутивши се дубоко у шуму, почео да моли Бога за његово исцелење. Дуго се молио, а када се вратио у своју испосницу, зачуђен и срећан, затекао је безнадежно болесног човека потпуно здравог и у послу. "Ваша икона ме је исцелила," објашњавао је малопређашњи болесник старцу. "Ова икона је чудотворна. Лежао сам доле као мртавац када сам одједном осетио како ме је испунио необјашњиво оживљујући, окрепљујући и тпопао дах, који је долазио из иконе Царице Небеске. Цео сам се угрејао и здрав стао на ноге."

За веома кратко време келија о. Антипе била је обновљена, а дани су му пролазили у миру. Међутим, испосник је свом подвигу молитве из нужде додао и рукодеље. Израђивао је дрвене кашике које је ради издржавања продавао у Кареји. Отац Антипа се о свом духовном животу саветовао са испосником схимонахом Леонтијем, светим старцем и великим подвижником. Био веома духовно близак са њим и ништа није чинио без старчевог благослова.

У међувремену се, мало по мало, замисао о. Нифонта о изградњи молдавског скита обистинила. У Молдавији, тачније у Јашију, већ је био саграђен метох, а на Атосу је било обезбеђено земљиште, и манастирска здања су убрзо подигнута. Братија је расла, па су молдавски старци тражили о. Антипу за помоћ. Уважавајући своје духовне оце, он им се придружио. Био је рукоположен у јерођакона, а убрзо и у јеромонаха, те имао је и послушање подрумара.

Извршавајући наизглед безначајно послушање у новонасталом општежитељском скиту, о. Антипа се, колико је могао, трудио око очувања општежитељског типика. Једном приликом, о. Нифонт, тадашњи игуман, благословио је да поред опште, заједничке трпезе припреми посебну храну за њега и госте које је имао. Отац Антипа је није припремио. Игуман се наљутио и тражио га да метанише: "Радо ћу метанисати," одговорио је игуману, "али молим Вас оче да ми опростите. Поступио сам тако с добром намером - да се братија не би смућивала или због тога имала искушења. Пошто сте Ви установили овакав типик у скалду са учењима св. Отаца не треба да га кршите. Настојатељ треба да буде пример у свему и за све. Једино тада ће наше општежиће бити здраво и постојано." Касније када се смирио о. Нифонт се захвалио о. Антипи за тај разборити чин.

Послови око градње скита приморали су о. Нифонта да оде на три године у Молдавију. За то време је о. Антипа руководио општежиће и све његове огранке. Недуго затим добио је и право да испуњава дужност исповедника. У

складу са атонским обичајума он је то послушање добио тако што је архијереј у цркви прочитао молитву над њим и он је доби посебан напис.

РУМУНСКИ СКИТ НА АТОСУ

С повратком о. Нифонта на Свету Гору дошло је време да се о. Антипа заувек растане са овим светим местом дугогодишњих подвижничких борби за које се везао свом душом и за које ће га до краја живота везивати најдубље успомене. Отац Нифонт га је послао у Јаши да тамо буде економ њиховог метоха.

Ван тихих граница Свете Горе, неочекивано се нашавши у метежном граду са мноштвом брига и проблема, о. Антипа је пре свега тежио да, према светогорском типичу, испуњава целокупно правило за схимонаха - онако како је то чинио у пустињи. То му је, између осталог, благословио и о. Нифинт када га је послао у Јаши. Будући суочен са гомилом искушења, овај искусни духовни ратник наоружао се моћним оружјем - постом. Дешавало се да по два или три дана, а некада чак и читаве седмице није узимао ни храну ни воду. Водећи строг подвижнички живот и свом душом се предајући светој Вери и истинској побожности, о. Антипа би у свакој прилици, без обзира о коме се радило, изобличавао свако одступање од црквених правила. Такво је било његово настројење. Простодушност, искрена љубав и прожимајућа духовна снага његових речи очитовале су се и у његовом животу, те освајале срца и угледних и простих људи. Сви су они прихватили његов духовни савет, те са вером и љубављу испуњавали своја послушања. Митрополит молдавски је показао посебну благонаклоност према старцу. Благословио му је да буде исповедник у два женска манастира и често је разговарао са њим о духовном животу. Отац Антипа је такође гајио осећање потпуног поверења према овом архијереју што се најбоље види из следећег догађаја.

За време свог подвижништва на Светој Гори, услед продуженог поста, о. Антипа је обичавао да има у устима горак укус. Међутим, у Молдавији се за два дана та горчина претворила у невероватну сладост. Збуњен, обратио се молдавском архијереју да му објасни ово чудо. Архипастир му је рекао да је такав укус плод поста и умне молитве; да је то благодатна утеха којом Господ храбри оне који се труде на Његовом путу спасења. “Овако говори свети Исак Сирин по питању тога: Сам Господ, Својом вољом мења горак укус поста у Његову неизрециву сладост” - закључио је на је крају.

Будући су сви који су познавали о. Антипу били благонаклони и његово вођење метоха је ишло прилично добро. Средства за метох су се увећавала, а ни прилози нису били лоши. Међутим, иако је усрдно служио за добробит молдавског скита и несебичном љубављу одговарао на духовне потребе свих оних који су му се обраћали за савет, о. Антипа је непрестано у срцу жудео за својом пустињом на тако му драгој Светој Гори. Често је молио о. Нифонта да

му благослови да се врати на Атос. Међутим, о. Нифонт није имао то у плану. Схвативши колика је корист за њихово општежиће у делатностима о. Антипе и увидевши да је потребно још много средстава за изградњу скита, а у немогућности да се суоче са тим већим захтевима; о. Нифонт је одлучио да отпутује у Русију, како би скупио прилог, и да са собом поведе о. Антипу. “Нећете ме пустити на Атос,” о. Антипа је још једном питао игумана када му је овај саопштио своју одлуку, “водите ме у Русију. Али ја осећам да ћу постати Рус чим пређемо границу.”

Када су стигли у Русију о. Нифонт је само у почетку помагао о. Антипи. Он убрзо одлази у Молдавију, а старац без да зна језик остаје сам међу Русима. Сместио се код једне побожне трговачке породице као код рођених. У одвојеној кућици која се налазила у бапти водио је скоро затворнички живот, посвећујући скоро сво своје време само молитви. Излазио би ретко и то само на посебан позив. У међувремену је скупљање прилога прилично добро напредовало. Углавно су му их доносили кући. Пространи ходници трговачеве куће убрзо су били испуњени скупocenостима - мантијама и свештеним одежама., које су за потребе молдавског скита поклонили московски филантропи. Заједно са звонима, све је вредело више од тридесет хиљада рубаља. Када су прилози послати на Свету Гору, о. Антипа је био утешен мишљу колику ће радост та пошиљка донети атонским оцима. Нажалост, пошиљка није стигла на Свету Гору. Брод са свим путницима и теретом, којим су прилози, послати нестао је у олујном Црном мору. Те ноћи, о. Антипа је као и обично стајао на молитви. Одједном је чуо како је заштитно стакло на икони Пресвете Богородице, коју је понео из своје светогорске испоснице, пукло, а да за то није било неког очигледног разлога. Иако је заштитно стакло на икони било веома старо, о. Антипа је разумео да овај изненадни догађај нагивештава неку жалост, и спокојно је чекао исход. Када се већ све знало, атонски оци су било утучени због неуспешног транспорта, а московски филантропи су изгубили онај жар који су имали. Само о. Антипа није клонуо духом.

Док је у Москви владало затишје, према записаним подацима, о. Антипа је у Петрограду сакупио прилично велику своту новца. Међутим, да би послао новац на Атос, трбало је да се промени у златнике. У међувремену је царском уредбом забрањено издавање злата из главне ризнице. Будући је о. Антипа знао за потребе молдавских старешина, а опет супочен са непремостивим препрекама, он се обратио за помоћ утицајним људима које је познавао. Када су га сви одбили и када више није било никакве наде, почео је да метанише пред атонском иконом Пресвете Богородице и да се моли за заступништво Царице Небеске. Током молитве као да је чуо глас како допире из иконе: “То је митрополитов посао.” Није то био глас колико нешто танано у мом уму, објашњавао је. И заиста, поред свих очекивања, само на молбе овог светог архијереја учињена је изнимка за старца. Одлуком министра финансија новац је у молдавски скит послат у злату.

У то време, у Москви се полако заборављало на трагедију, и само сећање на тај немили догађај постепено је бледело. Оцу Антипи су поново стизали прилози Московљана. Због тог изобиља, и он и молдавски оци потпуно су заборавили на претходни губитак.

Тако су старчеви напори у сабирању прилога уродили плодом. За овакав успех углавном је био захвалан дубоком поверењу и искреној привржености свих оних који су га познавали у Русији - као што је то некад био случај у Молдавији. Како у Москви тако и у Петрограду обраћали су му се људи из свих друштвених слојева. Тражили су духовну поуку богобојажљиво примајући страчеве укорѣ и окрепљујуће речи. Имао је много искрених следбеника, међу којима су били и два истакнута митрополита - Исидор петроградски и Филарет московски. Они су такође посећивали старца и водили с њим разговоре о духовном животу. У једном од тих разговора на питање: “Шта је посебно неопходно за некога ко се бави умном молитвом?” Усрдни ревнитељ је одговорио: “(С)трпљење.” Петроградског епископа о. Антипа је упознао сасвим неочекивано, док га је са московским архијерејем упознао о. Нифонт.

Једном приликом, када је стигао у Москву да прими од Св. Синода књигу прилога, о. Антипа је као ходочасник манастира Свете Тројице (Лавра св. Александра Невског) био смештен у истој келији са једним мирским свештеником, који је дошао у престоницу неким послом. Убрзо је почео Часни Пост. По свом обичају, старац је одлазио у Лавру на сва богослужења. Међутим у својој келији је непрестано служио на молдавском језику све службе Велике Четердесетнице, и испуњавао целокупно правило за схимонахе. Осим тога, није узимао ни воду ни храну. Тако је овај подвижник и дане и ноћи проводио искључиво у молитви. Прошао је први дан поста, други, па трећи. . . . сви исти! Свештеник што је био с њим у келији дивио се таквом животу! По Божије Промислу он је сва та задивљујућа искуства пренео митрополиту Исидору. Од тада је овај архијереј обратио пажњу на подвижника и велика је била његова брига за о. Антипу - како у многим животним прекретницама, тако и по питању његовог одласка у Валам

У то време, отварање моштију светог јерарха и чудотворца Тихона Задонског донело је ону чудесну скрушеност - узвишену, небесну, тајанствену.

Када је митрополит Исидор на путу у Воронек свратио у Москву, о. Антипа је дошао да га види. Увидевши његову жељу да буде присутан при отварању моштију св. Тихона, епископ га је позвао да саслужује. Старац је био неизрециво срећан. Био је свестан колика је радост служити на тако значајан дан као што је торжествено прослављање светих моштију. Служити заједно са неколицином изабраних међу толико православних хришћана који ће бити присутни тог дана у цркви. Од тренутка када му је митрополит то предложио, о. Антипа се са радошћу спремао да служи тај дан. Четири дана није ништа ни јео ни пио, иако је тих дана путовао. Нако што је митрополит стигао у Задонск и састао се са о. Антипом он му је благонаклоно поновио позив. Господ је открио

подвиге овог богоугодника архијереју - и првом међу служителјима тог дана. Међутим, да ли због убеђивања или због почести, нижи по хијерархији су поступили супротно и одредили другу особу да служи уместо о. Антипе.

Бденије у главној манастирској цркви је почело. Прочитана је друга катизма. Митрополит, три епископа и свештенство изашло је из олтара и стало око амвона на којем је већ био кивот светог јерарха и чудотворца блаженопочившег Тихона. Чули су се појци: “Славите име Господње, све слуге Господње славите Господа!” Сви свештеници су метанисали пред свепрослављеним чудотворцем, а митрополит прекрстивши се кренуо је да отвори кивот. Откључавши га, подигао је поклопац, а епископи су заједно са архимандритима и јеромонасима изнели из кивота, мањи, неукрашени, дрвени и потпуно затворени кивот са чудотворним моштима овог богоугодника. Након што је мањи кивот извађен, постављен је на једном узвишењу на средини цркве. Из цркве се ширило благоуханије. “Величамо те, о свети јерарше Тихоне и славимо твој свети спомен, јер молиш Христа Бога за нас!, скрушено је појало сво свештенство са епископима. “Величамо те, о свети јерарше Тихоне . . . ,” одјекивало је из народа. Током радосног и једнодушног појања славе светом чудотворцу, мошти су окађене. Потом је окађен олтар, па цела црква. Након читања св. Јеванђеља митрополит, епископи, свештенство, а затим народ прилазили су скрушено, чинећи велике метаније и целивали мошти новообјављеног чудотворца целе Русије. Отац Антипа је такође пришао, поклонио се моштима, целивао их и био помазан св. уљем.

ВАЛАМ

Током прве године боравка у Русији, о. Антипа је посетио манастир Валам чим је било могуће пловити реком. Свом душом је старац заволео мирне валамске испоснице. Чим је завршио свој посао око скупљања прилога за молдавски скит, он се уз благослов молдавских старца шестог новембра 1865. повукао на валамска брда. Једна мала испосница у скиту Свих Светих пружила је уточиште овом свесрдном заљубљенику у исихију.

Како на Светој Гори тако и усред светске ларме у молдавским и руским градовима велики су били молитвени подвизи о. Антипе. На Атосу је из нужде био заокушљен рукодељем, а у градовима контактом са људима око манастирских послова и скупљања прилога. Међутим, у валамској тишини, молитва је постала његово једино делање. Испуњавала му је читав дан и скоро целу ноћ. Поред уредног испуњавања свих дневних служби у складу са црквеним правилима, о. Антипа је сваки дан читао два акатиста Пресветој Богородици - општи и успенски. Дневно је чинио триста великих метанија са молитвом за спасење усопших. Његова књига помена је била прилично велика. Помињао је све своје дугогодишње добротинитеље и све које је познавао. То помињање је знало да потраје и више од сат времена. У одређено време, између службе и

метанија, бавио се умном молитвом. Такође јој је посвећивао извесно време и данима слободним од утврђених служби. Када је требало да служи или буде у манастиру, он би претходно читаву службу одржао на молдавском језику, будући се сваке суботе у скиту причешћивао светим Христовим Тајнама. Притом би без изузетка отстајао читаву службу - било у скиту или манстирској цркви. Отац Антипа је са потпуном пажњом држао своје келијно правило. Више него једном братија би примећивала колике је сузе проливао док се молио. Свет молитве је био толико драгоцен овом молитвенику да се увек жалио како нема довољно времена да се моли.

Прве седмице Великог поста о. Антипа није ништа ни јео нити пио. Тако строго је постио понедељком, средом и петком током целе године и уочи празника Рођења Христовог и Богојављања. Уочи претходна два празника чак и када је био тешко болестан, и када су му уста била потпуно исушена, одбио је да си олакша муке чак и гутљајем воде. За четири преостала дана када није постио - недеља, уторак, четвртак и субота - храну би му доносили једном седмично, и то суботом, што је испоснику било довољно.

Тако се о. Антипа подвизавао у скиту. Када би долазио у манастир потпуно се подређивао типичу, а долазио је три пута годишње: за Рождество Христово, у периоду од Страсне па до Светеле седмице и читаву седмицу Педесетнице. Потреба за духовном поуком блиских му људи, који су посебно долазили у Валам да га виде, такође га је везивала за манастир. Иако су доласци тих људи представљали приличан терет за тиховатеља, он их је увек примао са љубављу. У томе се и очитовала његова најдубља, несебична љубав према ближњима. Он је истински страховао да их не ражалости. Тако да се овај отшелник могао видети како данима пије чај и једе у друштву жена.

“Како обједињујете испосништво у скиту и овако изненадна разрешења?” - питао га је један од валамских отаца који га је много волео. Старац му је одговорио речима апостола Павла: “Знам се и понизити, знам и избилувати; у свему и свакојачко навикох, и сит бити, и гладовати, и избилувати, и немати.” (Филип. 4,12)

“Оче, причали сте са женама, зар немате помисли?” - питало га је једно његово духовно чедо. “Никада,” одговорио му је старац који се очувао у целомудрености чистоти. “Помисли не могу доћи оцу који воли своју децу, а још мање могу доћи духовном оцу. Моја једина жеља, што се тиче све моје духовне деце јесте да духовно напредују и да задобију вечно спасење.”

Међу следбеницима о. Антипе било је и утицајних људи. На његов предлог они су прилагали за потребе манастира по Русији и на Светој Гори. Иако је имао разумевања за основне потребе манастира, о. Антипа уопште није оправдавао жељу за градњом раскошних, велелепних здања. “Видео сам много манастира и по Русији и шире,” рекао је, “сви хитају да граде, али брига око градње и сама градња су сујетна дела, спољашња. Живот монаха је у цркви, а његов посао је монашко правило.”

Не желећи ништа од овог света и пребивајући само у Богу, о. Антипа је трпео сваку погрду, невољу, увреду и приговор. Дубока смиреност и спремност на самоунижавање омогућили су му да увек очува унутрашњи мир непомућеним. Живео је крајње сиромашно. Његова келија је била потпуно празна. У њој није било ни кревета ни столице. Имао је само мали сто што је стајао на месту аналоја и дрвени прут са попречном шипком на коју би се наслањао у борби са сном, будући изнурен од свеноћних бденија. Под је био прекривен клобучином на којој би седео или ноћу, изморен, кратко одмарао. Живећи тако, о. Антипа је, кад год би се указала прилика, потпуно предано и са љубављу одговарао на све потребе братије. Од првог дана је старац заволео манастир Валам, и очувао ту љубав до самог краја. “Имам само једну драгоценост,” говорио је, “то је моја чудотворна икона Пресвете Богородице. И нећу је дати, ма ко год ме тражио. Оставићу је само манастиру Валаму.”

Иако је водио строг, подвижнички живот, старац није нарушио здравље. Био је здрав и снажне грађе. У време болести никада није узимао лекове или посећивао лекаре. Примао је болест као да долази од самог Бога. Исто тако и исцелење је чекао само од Бога. Судаћи по његовој виталности тешко је било предпоставити да ће се тако брзо преселити са те горе подвижништва у рајска насеља. За само годину дана тешки кашаљ га је потпуно изнурио и полако одвео у вечни покој.

Током те године када је боловао, о. Антипа је по обичају Страсну и Светлу седмицу провео у манастиру. На Велику Суботу био је на Светој Литургији, а по завршетку Литургије рекао је свом најближем саподвижнику и духовном чеду: #Био сам у олтару за време Причешћа и погледао сам у цркву кроз источне двери. Монаси су се баш били причестили, а лица неких од причасника сијала су као сунце. Никада пре то нисам видео.

Касно у јесен те исте године, једно вече, о. Антипа је стајао на молитви у својој келији када се одједном чула нека бука. Атонска икона Пресвете Богородице се сама померила са свог места. Друге иконе, изнад и пред ње, су понадале. Икона Богородице је лагано наставила кроз ваздух и на удаљености од око два метра зауставила се у пределу старчевих груди. Примивши је скрушено вратио ју је на њено место. Отац Антипа је само три дана пред упокојење открио ово радосно и чудесно пројављење једном од својих најближих чеда.

Здравствено стање старца било је све лошије. У скалду са његовом жељом био је помазан. Полако је почео да копни. У време болести братија га је с љубављу неговала. Током тих последњих дана његова најближа чеда била су непрестано поред њега.

Два дана пре старчевог упокојења, у саборној манастирској цркви служило се вечерње. Одједном је нешто ударило о под. Један старији испушеник који је пре доласка у манастир био сељак, доживео је мождани удар. Обавестивши игумана он је благословио да се донесе освећене воде и да поврате болесника. Међутим, испоставило се да се овај већ умро.

Те ноћи, као и претходних, о. Антипа је био у тешким мукама. Пред јутро му је било мало боље, па се обрати са питањем братији што је седела око њега: “Ко је то умро у манастиру? Међутим, пошто још нико из манастира није долазио у скит нису ни знали за новости, па су му одговорили одрично.” “Не, неко је умро,” тврдио је старац “један старији човек је умро у манастиру. Било му је тешко. Игуман је благословио да му дају воде . . . није помогло . . . умро је.” Братија је збуњено слушала старца. Око једанаест сати пре подне у скит је дошао исповедник. Тек тада је постало јасно да је о. Антипа лежећи болестан у скиту на удаљености од око три километра од манастира детаљно описао догађај што се збио - као да се све одиграло пред његовим очима.

Последње ноћи о. Антипа је често дизао руке ка небу и звао свог драгог атонског старца - схимонаха Леонтија. “Леонтије, Леонтије где си?” - често је понављао ове речи као да је разговарао са преминулим. “Оче с ким то причате? Овде нема никога,” одговарао би му његов келијник нагињући се над њим. Старац га је пажљиво погледао и благо кврцнуо прстом по глави.

Како се јутро приближавало, старац је осећао да се време његовог одладка ближи, па је желео да тај последњи дан свог живота буде причасник светих Христових Тајни. Замолио је братију да служе Литургију и да га причесте. Будући се удостојио да прими Божанске дарове, потпуно свестан, о. Антипа је потом заспао. Након два сата једно његово духовно чедо почело је да чита девети час, а потом акатист Пресветој Богородици. Док су читали акатист о. Антипа, који је свим својим бићем и живом вером целог свог живота узносио хвале и молитве Царици Небеској, тихо се преселио у рајска насеља. Упокојио се у недељу 10. јануара 1882. у шездесет и шестој години. Упокој га Господе са свим Светима Твојим!

ОТВАРАЊЕ И ПРОСЛАВЉАЊЕ ЊЕГОВИХ МОШТИЈУ

У време обнове скита Свих Светих било је очигледно да је камење са гробова упокојених монаха било разбацано по целом скиту, па и ван његових граница. Тако је и надгробни камен св. Антипе атонског такође био бачен у страну. Он је у складу са својом жељом био сахрањен ван зицина скита да би жене ходочасници, које су га поштовале, несметано могле доћи на његов гроб.

У августу 1991. једном од помоћних радника било је поверено да очисти простор око капеле посвећеној Страдањима на Крсту. Док је радио, спазио је неку шупљину кроз коју се могао видети каменорез. Отац Николај, који је водио послове око обнове манастира, рекао је раднику да провери да то није гробница. Он је почео да копа веома пажљиво. На површини је било уредно посласано камење, а како је дубље копао наишао је на људску лобању. Одмах је то пријавио о. Николају. Након, од прилике, недељу дана наставио је са ископавањем, али сада још пажљивије. Пронађена су стаклена зрна, очигледно са бројаница, крст, комад каиша са копчом, део погребног покроба и неки вунени предмети.

Знало се да је о. Антипа био сахрањен близу капеле, али његов надгробни камен који је био очуван стајао је с друге стране. Отац Николај је одлучио да види да ли је испод тог камена гроб. Помакнули су камен и открили да је око пола метра у дубини била стена. Тако су били сигурни да је ископани гроб заиста био гроб о. Антипе.

Према светогорској традицији боја лобање треба бити медено браон, а такве боје је и била лобања овог светог старца. Тада су монаси почели да је успоређују са осталим лобањама валамских подвижника, али само његова је била такве боје. Ова чињеница је такође потврђивала веродостојност откривених моштију.

Будући је чуо да су пронађене мошти, настојатељ и игуман о. Андроник дошао је у скит. Служили су Паникиду и свечано положили мошти у цркви св. апостола Петра и Павла која се налази изнад манастирске капије. Сведоци овог догађаја сећају се да је служба била као Васкршња.

С благословом настојатеља, монах Михаило, манастирски иконописац, урадио је са једног цртежа икону о. Антипе која и данас стоји изнад моштију и задивљује веродостојношћу и лепотом светитељевог лика све који долазе на поклоњење светим моштима.

У манастиру је урађен посебан кивот који у пределу главе има отвор, тако да свако ко дође да се поклони може и да целива благоухане мошти које су већ пројавиле своју чудотворну моћ.

Недавно је кивот премештен у доњу цркву Преображења Господњег (посвећену св. Сергију и Герману валамском) и стоји са јужне стране поред стуба најближег олтару. С благословом Његове Светости патријарха руског Алксеја ,старац Антипа се убраја у светитеље Руске Православне Цркве.

С обзиром на чињеницу да зло напада православне народе широм света, Господ прославља заборављене подвижнике да би тако учврстио Православну веру и помогао младим нараштајима пред које је постављен задатак очувања и ширења православног погледа на свет овековеченог венцем светитељства.

Свети оче Антипа моли Бога за нас!

са ангелског превела: Ирина Маљ
www.pravoslovo.net